

Archeologienota Antwerpen, Nieuw Zuid nutsleidingen Programma van maatregelen

Inhoud

1	Gemotiveerd advies	3
1.1	Afwezigheid van een archeologische site	3
1.2	Potentieel op kenniswinst	3
1.3	Impactbepaling	3
1.4	Bepalingen van maatregelen	14
2	Lijst met figuren	14
3	Lijst met plannen	14
4	Bibliografie	14

1 Gemotiveerd advies

1.1 Afwezigheid van een archeologische site

Voor het plangebied ter hoogte van en nabij de D'Herbouvillekaai in Antwerpen kan een lage archeologische verwachting vooropgesteld worden. Uit het historisch onderzoek blijkt duidelijk dat het projectgebied een vergelijkbare geschiedenis heeft gekend als de projectlocaties van zowel het landschappelijk booronderzoek uit 2013 (uitgevoerd door ODIN) en verschillende archeologienota's (zie Verslag van resultaten: 1.3.4.2 Ander archeologisch onderzoek).

Eerdergenoemde archeologische onderzoeken hebben duidelijk aangetoond dat de terreinen waartoe de projectgebieden behoren verschillende malen in het recent verleden landschappelijk volledig heringericht werden. Het is duidelijk dat tijdens elk van deze herinrichtingen grote schade toegebracht werd aan het aanwezige (archeologische) bodemarchief. Het gaat concreet om drie ingrepen:

- Het rechtekken en nivelleren van het gebied ten behoeve van een getrancheerd kamp in het begin van de 19^e eeuw. Deze nivellering werd, op basis van het uitgevoerde onderzoek, tot op een hoogte van ca. 4,00 m + TAW gerealiseerd;
- Het rechtekken en nivelleren ten behoeve van de bouw van het Zuidstation en het bijhorende rangeerstation. Deze nivellering werd, op basis van het uitgevoerde onderzoek, tot op een hoogte van ca. 5,20 m + TAW gerealiseerd;
- Het afbreken en nivelleren van het Zuidstation en de bijhorende gebouwen ten behoeve van de aanleg van de Ring rond Antwerpen.

Elk van deze ingrepen ging gepaard met grote werkzaamheden en verstorende bodemingrepen. Dit werd duidelijk geïllustreerd tijdens het veldonderzoek dat gebeurde in het kader van een archeologienota in 2016 (ID: 399). Tijdens dit onderzoek werd vastgesteld dat de hierboven beschreven ingrepen het terrein tot diep in het moedermateriaal verstoorden en dat de kans dus zeer groot is dat archeologische sporen reeds volledig uitgewist werden. Eventuele sporen die verwacht kunnen worden van het gehucht Hoog Kiel, waar het projectgebied zich volgens de historische kaarten dichtbij bevindt, zijn naar alle waarschijnlijkheid door de verschillende recentere bodemingrepen uitgewist. Verder vertoont de zone ter hoogte van de D'Herbouvillekaai een hoog aantal bestaande nutsleidingen, die parallel aan en onder de verharde weg reeds verstoringen hebben teweeggebracht. Daarnaast zullen de sleufbreedtes die gepaard gaan met de geplande werken grotendeels een te beperkte breedte vertonen om ruimtelijk inzicht te vergaren in het geval van verwachting van sporensites.

Samenvattend kan gesteld worden dat voor het huidige projectgebied, waar de totale ingreep een oppervlakte van ca. 5.050 m² bezit, een zeer lage archeologische verwachting vooropgesteld kan worden ten gevolge van eerdere bodemingrepen en de grotendeels beperkte breedte van de geplande werken.

1.2 Potentieel op kenniswinst

Gezien de lage archeologische verwachting die het terrein kenmerkt, kan gesteld worden dat ter plaatse geen potentieel op kenniswinst te realiseren is.

1.3 Impactbepaling

De bouwplannen van de opdrachtgever ter hoogte van het projectgebied kaderen binnen een groter 'masterplan Nieuw Zuid'. De reeds uitgevoerde, en bekrachtigde archeologienota's 'Antwerpen, Nieuw

The image is a detailed site plan for the 'Nieuw Zuid' development. It shows a grid of 38 numbered plots, with some plots highlighted in red (38, 25, 17, 6, 0). The plan is bounded by 'SCHELDE' to the north and 'Kaal Nieuw Zuid' to the east. Key features include 'Zuiderflank', 'Zuiderpromenade', 'Zuiderplein', 'Parkzicht', 'Campus Nieuw Zuid', 'Zuiderzicht', 'Greendesk', and 'Zuidertuin'. Plots 38, 25, 17, 6, and 0 are highlighted with red borders. The plan also shows various green spaces, a school, and a cocoon area.

De opdrachtgever plant op het terrein de aanleg van nieuwe nutsleidingen met bijhorende infrastructuur en een plaatselijke verwijdering van bestaande nutsleidingen (Plan 1, Figuur 2). De bestaande nutsleidingen zullen immers enkel opgebroken worden wanneer deze in conflict komen met de nieuw aan te leggen nutsleidingen. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

⁷ BILLEMONT 2018

Volgende geplande ingrepen zijn (Plan 2, Plan 3, Plan 4):

- Afbraak bovenbouw pompstation: Het bestaande pompstation met een oppervlakte van ca. 253 m² zal enkel tot op het maaiveld verwijderd worden. Er zal geen grondverstoring plaatsvinden.
- Afbraak kleppenkamer Riolink: De bestaande kleppenkamer met een oppervlakteverstoring van ca. 107 m² en een diepteverstoring van ca. -7 m onder het maaiveld (0,50 m + TAW) zal gesloopt worden. De sloopwerken zullen binnen het gabarit van de bestaande verstoringen situeren.
- Afbraak bestaande nutsleidingen: Enkel ter hoogte van de nieuw aan te leggen nutsleidingen en bijhorende infrastructuur zullen bestaande nutsleidingen verwijderd worden. Zo zullen de huidige leidingen 'afwatering AWW' en 'vuilwater Riolink', die op een diepte van ca. -4 m situeren, plaatselijk opgebroken worden tussen de geplande bouwblokken 27 en 30.
- Aanleg RWA-nutsleidingen: Voor de aanleg van de nieuwe RWA-nutsleidingen zal enerzijds gebruik gemaakt worden van damplanken en anderzijds van open sleuven in talud.
 - o De grootste koker (4700x2300 mm) zal geplaatst worden in een sleuf verstevigd met damplanken, waardoor de graafwerken zich beperken tot een breedte van 5,40 à 5,50 m. Bijgevolg zal een oppervlakte van 2.027 m² tot een diepte van -6,92 m mv (1,58 m + TAW) verstoord worden.
 - o De overige RWA-leidingen zullen mogelijk door middel van een open sleuf met sleufwanden in talud aangelegd worden, waarbij de breedte afhankelijk is van de aanlegdiepte. Vermoedelijk zal gebruik gemaakt worden van ca. 0,50 m marge tussen de teen van de talud en de buitenkant van de geplande leidingen, waarna het talud onder een hoek van 45° zal uitgegraven worden. Deze werkwijze kan echter nog wijzigen aangezien de eindbeslissing bij de aannemer ligt.

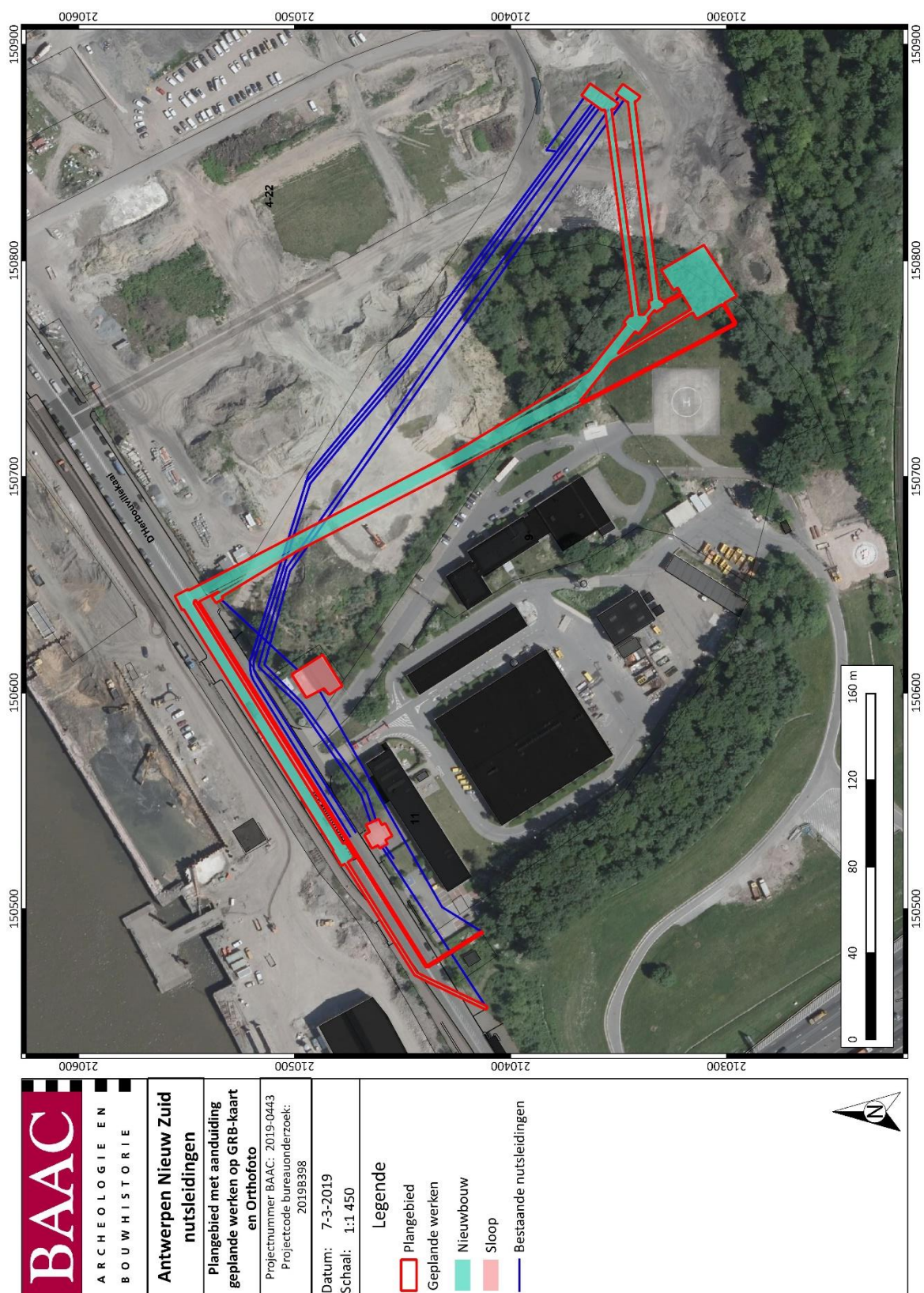
Binnen deze bureaustudie zullen enkel de absolute breedte en diepte van de geplande kokers zoals weergegeven op de aangereikte bouwplannen aangehaald worden, exclusief het talud.

Ten westen van de eerdergenoemde koker (4700x2300 mm) zal een nutsleiding met een breedte van 1,60 m geplaatst worden. Een totale oppervlakte van 156 m² zal tot op -4,90 m mv (2,23 m + TAW) verstoord worden.

Ten oosten van de eerdergenoemde koker (4700x2300 mm) zullen nog twee kokers aangelegd worden. De eerste, met een breedte van ca. 3,00 m, zal voor een oppervlakte van 288 m² tot -5,36 m mv (3,16 m + TAW) verstoringen in de ondergrond teweegbrengen. De tweede, met een breedte van ca. 2,40 m, zal tot -6,90 m mv (1,67 m + TAW) reiken. De totale oppervlakte bedraagt 15 m².
- Aanleg DWA-nutsleidingen: Tot de geplande DWA-nutsleidingen behoren twee soorten types, namelijk persleidingen en kokers.
 - o Er zullen twee persleidingen aangelegd worden. Enerzijds is er sprake van een persleiding met een diameter van 1,00 m op een diepte van -5,00 m mv (3,25 m + TAW). Anderzijds is er sprake van een doorpersing van een vuilwatercollector van Aquafin met een diameter van 1,60 m op een diepte van -15,25 m mv (-7,00 m + TAW). De aanleg van beide persleidingen zullen weinig grondverstoring veroorzaken.

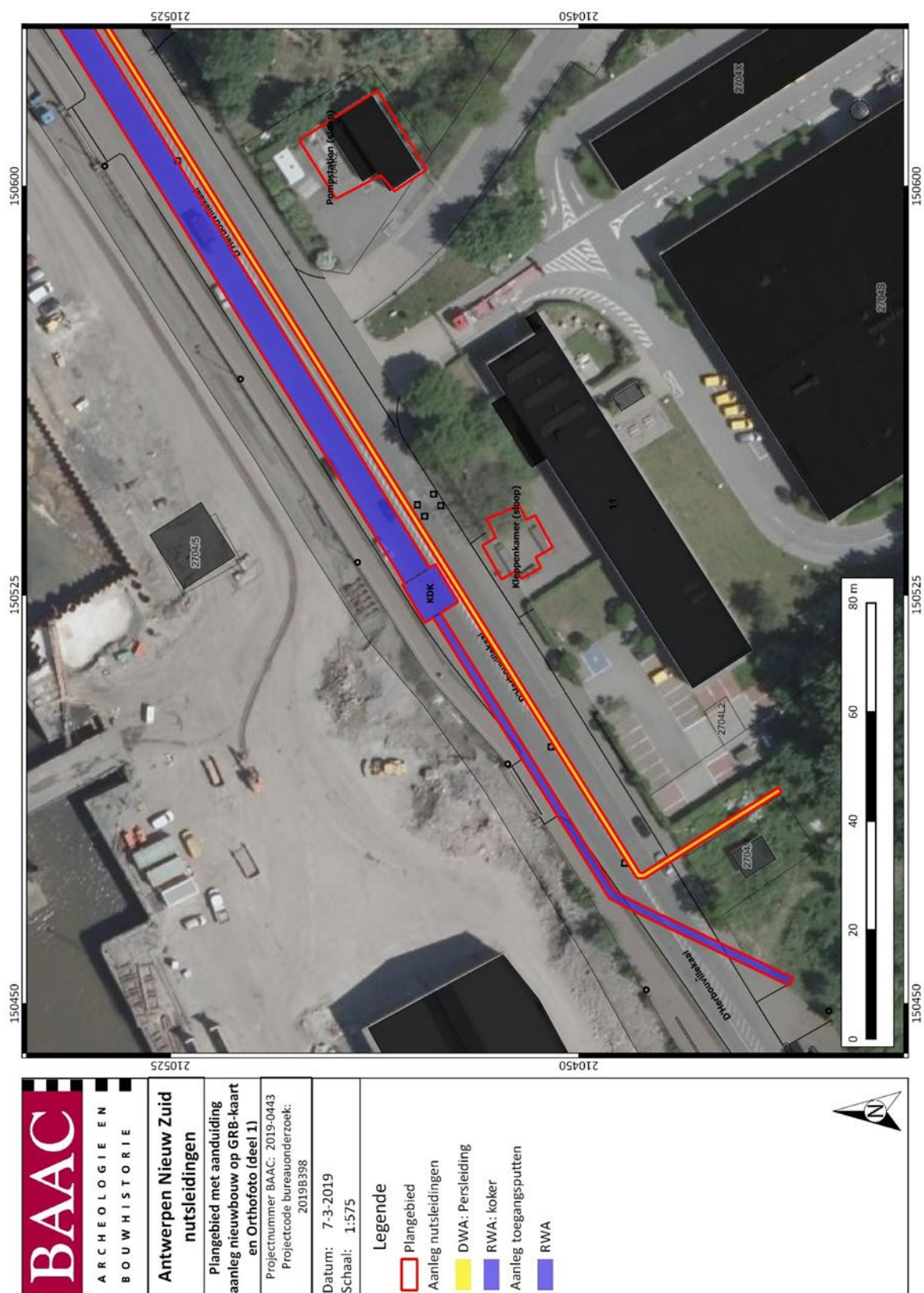
- Ten oosten van de geplande persleidingen zullen twee kokers door middel van een open sleuf in talud (zelfde systeem als bij de RWA-leidingen) situeren. De eerste, met een breedte van 3,20 m, zal voor een oppervlakte van 300 m² tot -7,60 m mv (0,90 m + TAW) bodemverstoring teweegbrengen. De tweede, met een breedte van 1,20 m, zal voor een oppervlakte van 12,50 m² tot -6,70 m mv (1,64 m + TAW) verstoring veroorzaken.
- Aanleg geplande toegangspotten (RWA, DWA):
 - RWA6: Voor een oppervlakte van ca. 121 m² zal tot -4,90 m mv verstoord worden. Of nog, de verstoring zal reiken tot 2,70 m + TAW.
 - RWA5: Voor een oppervlakte van ca. 80 m² zal tot -7,65 m mv verstoord worden (Figuur 4). Of nog, de verstoring zal reiken tot 0,87 m + TAW.
 - RWA3: Voor een oppervlakte van ca. 60 m² zal tot -6,40 m mv verstoord worden. Of nog, de verstoring zal reiken tot 0,63 m + TAW.
 - KDK: De aanleg van de nieuwe kleppenkamer (KDK) zal binnen het gabarit van de bestaande verstoring situeren.
 - DWA3: Voor een oppervlakte van ca. 65 m² zal tot -6,40 m mv verstoord worden. Of nog, de verstoring zal reiken tot 0,38 m + TAW.
 - OV1: Voor een oppervlakte van ca. 18 m² zal tot -8,45 m mv verstoord worden. Of nog, de verstoring zal reiken tot 0,05 m + TAW.
 - PS1 (pompstation): Voor de aanleg van het geplande pompstation, dat tevens dienst zal doen als persput voor twee geplande DWA-leidingen, zal een oppervlakte van 614 m² tot -21,80 m mv verstoord worden. Of nog, de verstoring zal reiken tot -6,40 m + TAW.
 - DWA2: Voor een oppervlakte van ca. 18 m² zal tot -15,30 m mv verstoord worden. Of nog, de verstoring zal reiken tot -7,16 m + TAW.

Samenvattend kan gesteld worden dat de aanleg van de geplande nutsleidingen een effectief te verstoren oppervlak van ca. 2.798,50 m² met een variërende diepte tussen 4,90 en 7,60 m ten opzichte van het huidige maaiveld en een breedte tussen 1,20 en 5,40 m zullen aansnijden. De persleidingen, die pas op een diepte van -5 en -15,25 m mv situeren, en de mogelijk aan te leggen taluds bij de open sleuven worden hier niet in rekening gebracht. De verstorende impact van de persleidingen is immers te beperkt. Daarnaast kan de aanlegwijze door middel van een talud niet bevestigd worden, waardoor enkel de minimale uitgraving werd betrokken in bovenstaande beschrijving van de geplande werken. Vervolgens zal de aanleg van de bijkomende infrastructuur 976 m² verstoren met een variërende diepte tussen 4,90 en 21,80 m ten opzichte van het huidige maaiveld.

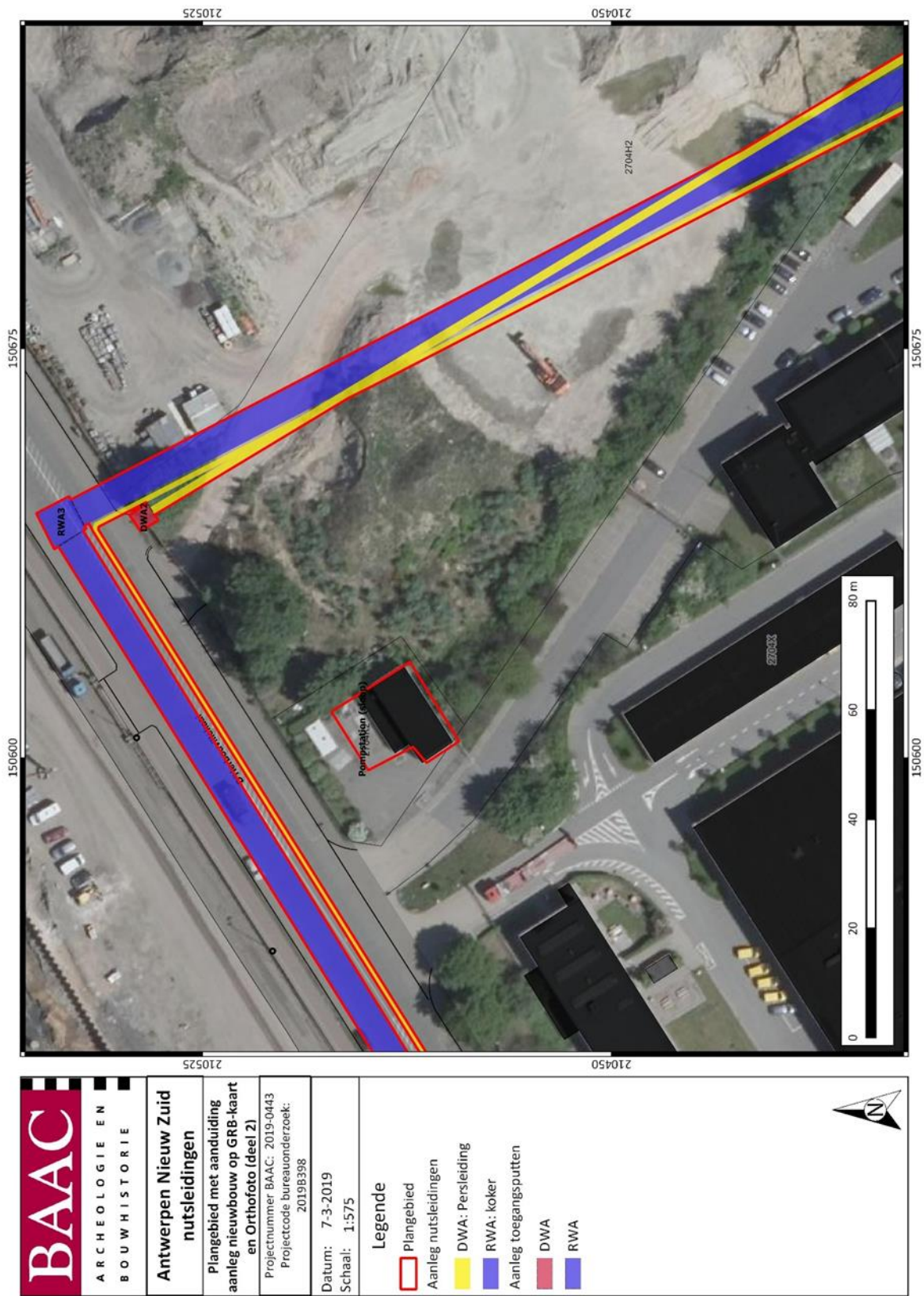
Plan 1: Plangebied met weergave van de geplande werken (sloop vs. nieuwbouw) en de bestaande nutsleidingen op GRB-kaart en orthofoto⁸⁸ (1:1; digitaal; 7/03/2019)

⁸⁸ AGIV 2019a; AGIV 2019b; plan aangebracht door initiatiefnemer

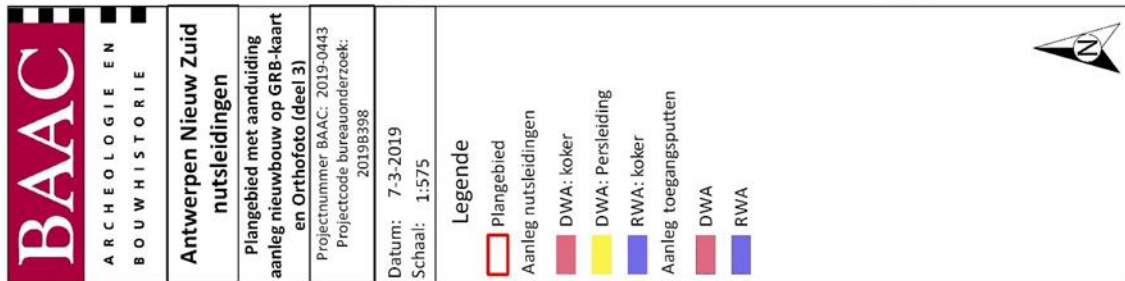
Plan 2: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting (nieuwbouw) op GRB-kaart en orthofoto (deel 1)⁹
(1:1; digitaal; 7/03/2019)

⁹ AGIV 2019a; AGIV 2019b; plan aangebracht door initiatiefnemer

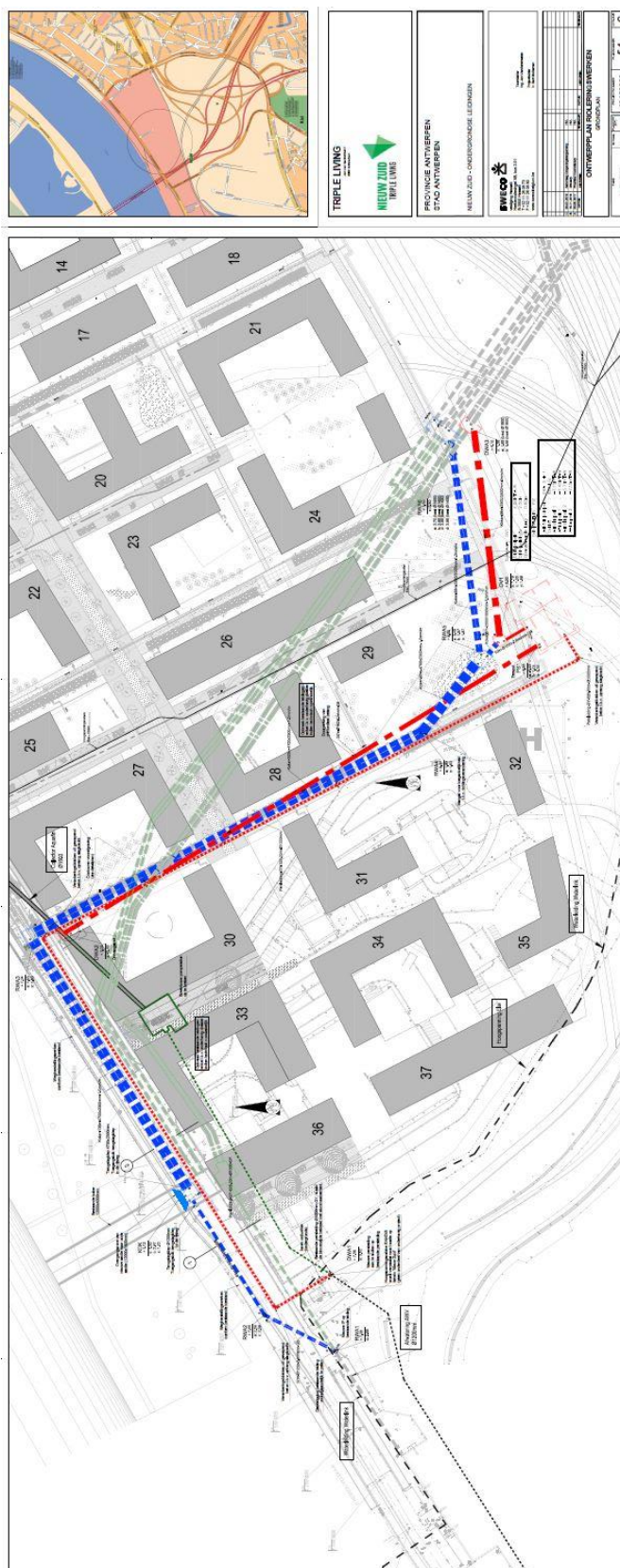

Plan 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting (nieuwbouw) op GRB-kaart en orthofoto (deel 2)¹⁰
(1:1; digitaal; 7/03/2019)

¹⁰ AGIV 2019a; AGIV 2019b; plan aangebracht door initiatiefnemer

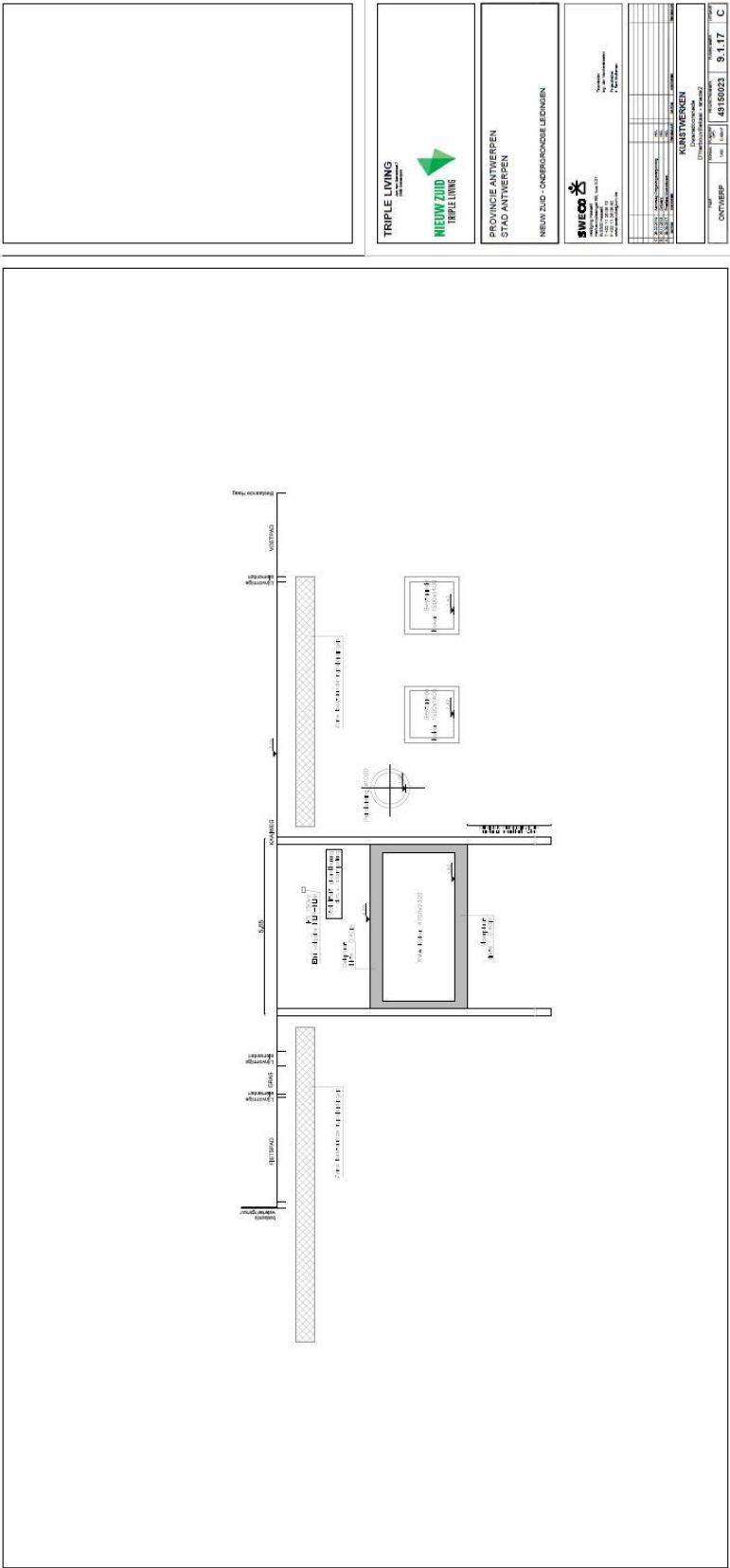

¹¹ AGIV 2019a; AGIV 2019b; plan aangebracht door initiatiefnemer

Figuur 2: Inplantingsplan geplande situatie¹²

¹² Plan aangebracht door initiatiefnemer (oorspronkelijke schaal 1:500) (in bijlage)

Figuur 3: Doorsnede 2 van de toekomstige inplanting met weergave geplande RWA-koker en DWA-persleiding¹³

¹³ Plan aangebracht door initiatiefnemer (oorspronkelijke schaal 1:40)

¹⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer (oorspronkelijke schaal 1:40)

1.4 Bepalingen van maatregelen

Binnen het verslag van resultaten en bovenstaand gemotiveerd advies werd aangetoond dat het potentieel op waardevolle kenniswinst ontbreekt bij de uitvoer van verder archeologisch (voor-) onderzoek. Volgens artikel 5.2. van de Code van Goede Praktijk is verder vooronderzoek dan ook niet aangewezen. Verdere maatregelen inzake archeologisch onderzoek worden dan ook - conform de Code van Goede Praktijk – niet voorgesteld.

Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht.

2 Lijst met figuren

Figuur 1: Overzicht masterplan Nieuw Zuid	4
Figuur 2: Inplantingsplan geplande situatie	11
Figuur 3: Doorsnede 2 van de toekomstige inplanting met weergave geplande RWA-koker en DWA-persleiding	12
Figuur 4: Grondplan en doorsnede geplande RWA5	13

3 Lijst met plannen

Plan 1: Plangebied met weergave van de geplande werken (sloop vs. nieuwbouw) en de bestaande nutsleidingen op GRB-kaart en orthofoto (1:1; digitaal; 7/03/2019)	7
Plan 2: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting (nieuwbouw) op GRB-kaart en orthofoto (deel 1) (1:1; digitaal; 7/03/2019)	8
Plan 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting (nieuwbouw) op GRB-kaart en orthofoto (deel 2) (1:1; digitaal; 7/03/2019)	9
Plan 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting (nieuwbouw) op GRB-kaart en orthofoto (deel 3) (1:1; digitaal; 7/03/2019)	10

4 Bibliografie

AGIV, 2019a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2019b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen.

BILLEMONT, J., 2018. *Archeologienota Antwerpen, Nieuw-Zuid Blok 20, BAAC Vlaanderen Rapport 931*, Gent (Mariakerke). Available at:
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/8715>.